

4. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/primary-ovdp-chart?date=28.12.2021&valcode=UAH>

МАРЕНА Т.В.,
*кандидат економічних наук, доцент,
проректор з науково-педагогічної роботи,*
МИТРОЩЕНКО В.С.,
*аспірант кафедри економіки
та міжнародних економічних відносин,
Маріупольський державний університет*

ФІНАНСОВА СКЛАДОВА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Процеси економічної глобалізації сьогодні протікають в усіх основних сферах національної та світової економіки, охоплюючи виробництво, торгівлю, фінанси, людський капітал, знання та інформацію. При цьому однією з найбільш динамічних і, водночас, суперечливих складових глобалізаційних процесів є фінансова глобалізація.

Динамічність фінансової глобалізації, передусім, пов'язана з властивостями фінансових активів, які є одним із найбільш мобільних видів ресурсів. На початку 80-х рр. ХХ ст. відзначається значне прискорення міжнародного капіталообміну, а вже через 10 років світові фінансові ринки стають дійсно глобальними [1, с. 90]. У результаті формування єдиного світового фінансового ринку обсяги і швидкість переміщення фінансового капіталу зростають з кожним роком. Використання інформаційних технологій у фінансовому секторі дозволяє зменшити час укладання фінансових угод, знизити їх вартість і сприяє поєднанню світових фінансових центрів у єдину мережу. При цьому фінансовий сектор став швидко відокремлюватись від реального сектору економіки, стаючи дедалі більш самостійним елементом господарського механізму [2, с. 24-25].

Експерти Швейцарського економічного інституту при Федеральній вищій технічній школі Цюріха розраховують Індекс глобалізації (KOF Globalisation Index), надаючи кількісну оцінку рівня глобалізації світового господарства, регіонів світу та окремих національних економік, і здійснюють відповідні вимірювання у розрізі економічної, політичної та соціальної складових глобалізаційних процесів [3]. При цьому економічна глобалізація оцінюється за двома компонентами – глобалізацією торгівлі та фінансів.

До 1982 р. загальний рівень економічної глобалізації світу перевищував рівень глобалізації фінансів, у 1983 р. ці два прояви глобалізаційних процесів вирівнялися, а вже з 1984 р. фінансова глобалізація розвивається швидшими темпами порівняно із економічною. З того часу і по сьогодні рівень фінансової глобалізації перевищує загальний рівень економічної глобалізації світового господарства, як це наведено на рис. 1.

Рис. 1. Рівень економічної та фінансової глобалізації світу у 1970-2021 рр.

Примітка. Побудовано за даними [3]

Характерними рисами поступу процесів економічної і фінансової глобалізації відповідно до KOF Globalisation Index є наступні:

- динаміка рівня фінансової глобалізації, як і економічної в цілому, має хвилеподібний характер, що віддзеркалює циклічність економічного розвитку;
- найбільший розрив між рівнями економічної і фінансової глобалізації спостерігався у період 1970-1980 рр., коли глобалізація фінансів відставала від загальноекономічної;
- у період розгортання глобальної фінансової кризи 2008 р. внаслідок більш суттєвого уповільнення прогресу фінансової глобалізації її рівень (57,05) максимально наблизився до рівня економічної глобалізації (56,9).

Рівень глобалізації української економіки в останні 15 років перевищує відповідні середньосвітові показники (для порівняння: 2010 р. – світ 56,9, Україна 61,2; 2021 р. – світ 58,0, Україна 62,4). Водночас, за рівнем фінансової глобалізації Україна суттєво відстає від аналогічного світового показника (2010 р. – світ 57,7, Україна 51,4; 2021 р. – світ 60,3, Україна 53,3). На відміну від загальносвітової тенденції, рівень глобалізації української економіки стабільно перевищує рівень фінансової глобалізації, як це відображено на рис. 2.

Крім того, на відміну від ситуації у середньому в світі, для України характерний стабільно наявний суттєвий розрив між рівнями економічної та фінансової глобалізації. Найменшим цей розрив був у 1992 р. (7,5), найбільшим – у 2003 р. (16,5). Разом із тим, і для України, і для світу в цілому характерним є тісний зв'язок між індексами економічної і фінансової глобалізації (коефіцієнт кореляції дорівнює 0,99).

Рис. 2. Рівень економічної та фінансової глобалізації України у 1991-2022 рр.

Примітка. Побудовано за даними [3]

У 2022 р. Україна посідала 71-ше місце у рейтингу країн за рівнем економічної глобалізації з відповідним індексом на рівні 62 (аналогічним був рівень економічної глобалізації Південної Кореї, Білорусі, Молдови і Монголії). У цьому ж році за рівнем фінансової глобалізації Україна зайняла 123-тє місце у рейтингу країн з індексом 54,0 (на аналогічному рівні фінансової глобалізації знаходились Таджикистан, Папуа Нова Гвінея, Намібія). Така відносно нижча глобалізованість фінансового сектору України іноді слугує певним захисним бар'єром для проникнення фінансових криз. Зокрема, це проявилось під час глобальної фінансової кризи, коли у 2008-2009 рр. на тлі загальносвітового уповільнення процесів глобалізації фінансів в Україні спостерігалось підвищення рівня відповідного індексу з 47,5 до 52,5.

Отже, економічна і фінансова глобалізація є процесами, діалектично пов'язаними і логічно взаємообумовленими. Водночас, розвиток цих процесів не завжди відбувається односпрямовано. Асиметричність поступу процесів економічної та фінансової глобалізації проявляється як у часовому, так і у регіональному вимірах.

Список використаних джерел:

1. Полтораки А. С. Архітектура наслідків глобалізаційних процесів у фінансовій сфері. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. 2018. № 10. С. 89-96.
2. Повод Т., Адвокатова Н. Сучасні тенденції фінансової глобалізації. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2020. № 3. С. 21-29.
3. KOF Swiss Economic Institute. Рейтинг країн світу за індексом глобалізації. URL: <https://kof.ethz.ch/en/forecasts-and-indicators/indicators/kof-globalisation-index.html>